

Mindnyájan, kik a történelmi tudományok felvirágzását szívünkön viseljük, kik méltányolni tudjuk azt a nagy erőt, a melyet egy jól fegyelmezett történetírói gárda Krisztus Urunk anyaszent-egyházának védelmében kifejtteni képes, reménykedve vettük a hírt, hogy a Nagyméltóságú és Főtisztelendő püspöki kar a *Fraknoi*-féle ideiglenes jellegű, évek óta szünetelő történelmi intézet végleges megalapításával és szervezésével foglalkozik. És a mint igaz örömmel, hálás elismeréssel hallottunk arról a nagylelkű ajánlatról, a melyet hírneves tudósunk és mesterünk, *Fraknoi Vilmos*, a Nagymélt. és Főtisztelendő püspöki karhoz intézett felterjesztésében tett, ép úgy a közelmúlt hetekben lefolyt hírlapi közlések, a szállongó kedvezőtlen hírek, aggodó szorongással neheztedek reménykedésünkre.

Nagyon tudom érteni, hogy a Nagyméltóságú és Főtisztelendő püspöki kar nagy körültekintéssel és aggodalmaskodással kezeli ezt a kérdést. Hiszen éppen a történeti érzék erőssége védi meg az alapítványszerű intézmények kifejezett céljának változhatatlanságát. És ha valahol, akkor éppen egy történelmi intézet felállításánál kell különös érzékenységgel megítélni oly egyházi javadalmak felhasználását, a melyek akár okmányilag igazolható, akár őshagyományon alapuló különleges rendeltetéssel bírnak. Ha e fontos intézmény felállítása mellett mégis felemelem igénytelen szavamat, teszem azt azon meggyőződésben, hogy a megoldásnak általam javasolt módja egyrészt megnyugtathatja az aggodalmaskodókat, másrészt magában rejtja a megvalósítás lehetőségének minden ismervét.

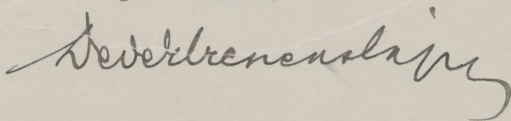
Tervem, a melyet igyekeztem részleteiben is kidolgozni, s a melyet kegyes megfontolás és elfogadás végett ajánlani bátor vagyok, a zselicz-szent-jakabi apátság, Abbatia S. Jacobi de Silisio, javadalmait kívánja a római intézet céljaira felhasználni.

A zselicz-szent-jakabi apátság a veszprémi egyházmegye területén feküdt, birtokai: Lakócsa, Potony, Sz.-Borbás azonban a pécsi egyházmegye területén vannak. Ez az oka, hogy az apátságot, mint üresedésben lévő javadalmas apátságot, nemcsak a veszprémi, hanem a pécsi egyházmegye schematismusa is nyilvántartja. Az apátság székhelye a Kaposvárral szemközt fekvő dombos vidéken, az úgynevezett Zseliczségen volt, a hol Szentjakab községe őrzi emlékét. Alapító levele eddig ösmeretlen, s a hagyomány sem őrizett meg róla valamely speciális jellegű rendeltetést. Alapítója Oto somogymegyei várispán volt 1061 táján. Első birtokosai bencések voltak. Az apátság 1818 óta, a mikor Szabó Endre apát kassai püspökké neveztetett ki, üresedésben van. Nem tartozik sem a Vallásalaphoz, sem a Tanulmányi alaphoz, de jövedelmeit jelenleg ez utóbbi élvezi egy 1896-iki legkegyelmesebb királyi elhatározás alapján. Ezen legk. elhatározás határozottan kiköti, hogy az apátsági javak mindig külön kezelendők, hogy ő Felsége a javadalmat akkor adományozhassa oda arra méltó egyházi férfiúnak, a mikor neki tetszik. Az apátság jövedelme csekély becslés szerint is mintegy évi 80.000 koronát tesz ki.

Midőn ez alapon kidolgozott tervezetemet a Nagyméltóságú és Főtisztelendő püspöki kar jóakaró kegyes figyelmébe ajánlanám és annak tárgyalását kérném; egyúttal kijelentem, hogy legfőbb ambiciómát képezném, ha megnyerve a Nagyméltóságú püspöki kar bizalmát, a római intézetek szervezésével és igazgatásával csekélységem bízhatnék meg.

Budapest, 1911. márc. 24-én.

legálázatosabb szolgálja

a budapesti egyetemi könyvtár őre és levéltárosa.